

DESPRE RESPECTUL FATĂ DE CLASICI

Articol scris special pentru revista „Teatrul“

de N. Akimov

regizor principal

al Teatrului de Comedie din Leningrad

Multe piese clasice încetează să mai trăiască pentru teatru și rămân doar un bun al istoriei. Asta se întâmplă când conținutul lor nu-și găsește corespondent în viața contemporană, când eroii lor devin străini și de neînțeles pentru spectatorii de azi. Dar când în piese apar „teme eterne“, ca dragostea, eroismul, sau când clasicii înfierează vicii care mai pot fi întâlnite și astăzi în caracterul unor oameni din jurul nostru, respectivele opere clasice întineresc din nou și emoționează spectatorii ca și cum ar fi fost scrise astăzi, și nu în urmă cu sute de ani.

Când am luat hotărîrea să includem în repertoriul teatrului nostru marea comedie a lui Gogol — *Revizorul* —, aceasta a trezit îngrijorarea conducerii administrative a teatrului. Mi s-a amintit că nu de mult Teatrul Academic de Dramă „A. S. Pușkin“ a scos *Revizorul* de pe afiș, fiindcă publicul nu venea la spectacolul proaspăt pus în scenă (și în care jucau cei mai buni actori ai teatrului), ba mai mult: nici copiii nu mai veneau să asiste la matinee. Deși cele auzite corespundeau realității, nu puteam să admit că această comedie nu mai este actuală, că luarea de mită, servilismul, aventurismul ar fi vicii complet lichidate în lume, că spectatorul n-ar putea găsi în piesa lui Gogol nici un fel de ecou contemporan.

Din păcate, *Revizorul* nu este încă o comedie depășită, în măsura în care am dori acest lucru! Și, desigur, nu autorul este vinovat că geniala lui piesă a fost oarecum compromisă în fața publicului, ci cu totul altcineva. Ne-a fost limpede că problema responsabilității față de piesă trebuia rezolvată înainte de a începe montarea spectacolului.

Am constatat că în destinul marii creații a lui Gogol s-a produs o schimbare interesantă: că această comedie... și-a pierdut umorul, că ea a încetat să răsune

pe scenă ca o comedie, chiar și în spectacole interpretate de excelenți actori de comedie!

Și totuși, citind și recitind textul, deveneam tot mai convins nu numai că e genial, ci și plin de umor, de un umor actual. Și aceasta, fără nici un fel de „bunăvoință” față de calitatea lui „clasică”. După un timp de gândire, misterul a fost dezlegat și încă într-un mod cu totul neașteptat: cel mai mare prejudiciu adus marii comedii a fost însuși respectul față de ea!

Studiind istoricul și metodele punerii în scenă a *Revizorului*, în ultimele decenii, am înțeles că în fiecare teatru de seamă (adică în teatre ca acelea care au pus în scenă *Revizorul*), munca la spectacol a fost precedată de conferințe pe teme de istoria literaturii, de rapoarte asupra istoricului scenic al comediei, de expoziții care reflectau cele mai renumite montări, într-un cuvânt, colectivul de actori și regia erau pătrunși de conștiința faptului că *Revizorul* este o operă genială (ceea ce este adevărat), că are un conținut deosebit de profund (ceea ce e de asemenea adevărat) și că a pune în scenă *Revizorul* nu este o glumă, cu alte cuvinte... nu e de ris (ceea ce este cu totul greșit).

Această concluzie, la care multe teatre ajungeau pe nesimțite, era tot atât de lipsită de sens ca și a lua — din pur respect — un cal pursingie, nobil și focos... drept automobil și a-l hrăni cu benzină, în loc de ovăz!

Un atare respect ar duce calul la pieire, după cum, tot din respect, comedia *Revizorul* a fost trecută, treptat-treptat, în categoria dramei psihologice, discreditându-se astfel în fața spectatorilor una din cele mai reușite opere comice ale dramaturgiei universale.

Eu am încercat să fac o experiență îndrăznească: să montez *Revizorul* exact în genul în care a fost scrisă piesa, și anume: în genul comediei.

Orice regizor care înțelege deosebirea dintre genurile de teatru știe că montarea unei comedii presupune un proces de creație cu totul diferit de cel necesar unei drame: nu numai alegerea mijloacelor de expresie, concepția asupra personajelor, alcătuirea distribuției, dar și atmosfera repetițiilor trebuie să se subordoneze genului respectiv.

Dacă regizorul comediei se va limita doar la transpunerea conștiințioasă a textului în limbaj scenic, dacă nu-și va însuși umorul autorului în măsura în care toate soluțiile regizorale, toate indicațiile date actorilor (sau măcar o parte din ele) să poarte amprenta unui umor pur scenic, independent de cel din text, atunci acel regizor nu va putea niciodată pune în scenă o comedie, nici măcar satisfăcător.

Noi ne-am străduit să lucrăm spectacolul *Revizorul* în acest spirit, fără a ne fixa drept țel o transformare radicală a piesei, sau găsirea unor soluții regizorale ieșite din comun, deosebit de originale.

Încredințarea tuturor rolurilor principale unor actori care posedă în mod deosebit simțul umorului, ca V. Uskov, artist al poporului (Primarul), I. Zaru-bina, artistă a poporului (Anna Andreevna), M. Trofimov, artist emerit (Hlestakov), C. Filippov, artist emerit (Osip), V. Karpova (Maria Antonovna), a contribuit la desfășurarea repetițiilor într-o atmosferă plină de veselie și de „găselnițe”, sugerate de toată lumea.

Ne-a preocupat în mod deosebit ritmul spectacolului, ritm subordonat și el genului. Drept urmare, fără a tăia din text, am scurtat durata spectacolului nostru cu aproape o oră față de cele montate în alte teatre.

De trei ani de zile, *Revizorul* nu părăsește afișul teatrului nostru. Sînt ferm convins că piesa nu a pierdut nimic din profunzimea conținutului său de idei, că autorul trezește publicului nostru un respect tot atât de mare ca și în precedentele montări, cu deosebirea că, la noi în sală, respectul spectatorilor se exprimă în modul cel mai prețuit de autori de comedie: prin hohote de rîs, prin atenție încordată și, în sfîrșit, prin aplauze furtunoase, reacție foarte importantă într-un spectacol.

Nu mă îndoiesc că geniala comedie a lui Gogol poate fi pusă în scenă și jucată mai bine decît am făcut-o noi, dar sînt profund convins că aceasta se poate realiza numai mergînd pe aceeași linie principală, și anume, pe baza înțelegerii faptului că și cea mai genială comedie trebuie să rămînă... comedie! Altfel, pierzîndu-și genul, se va transforma într-o piesă anostă și învechită, va dispărea de pe scenele noastre și va rămîne doar în manuale și în rafturile prăfuite ale bibliotecilor!

**Aspecte de la faza orășenească
a celui de al VI-lea Concurs al
formațiilor artistice de amatori**

Stînga :
Colectivul brigăzii artistice de a-
gitație a uzinelor „Tudor Vladi-
mirescu”, înainte de începerea spec-
tacolului „O lecție de mecanică”

Dreapta :
Moment din spectacolul brigăzii
artistice de agitație a Spitalului
nr. 9 — București

Imagine din spectacolul prezentat
de echipa brigăzii artistice de a-
gitație a Casei de cultură „Grivița
Roșie”

